

نامهای جغرافیایی خلیج فارس

سیدخلیل سیدعلی پور

مدرس دانشگاه، مدیر امور پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی فیروزکوه

۰۹۱۲۱۳۱۳۳۳۱ - ۶۲۲۲۲۷۸ - ۰۲۲۱

چکیده :

اگر چه نام خلیج فارس یا دریای پارس سابقه ای به قدمت تاریخ ایران دارد و نامی شناخته شده و مورد پذیرش همه مجامع علمی و سیاسی است، ولی کاربرد نام مجعول خلیج عربی برای این دریا با اهداف و اغراض سیاسی از سوی برخی کشورها و محافل سیاسی، چند دهه ای است که آغاز شده و شبهاتی را به وجود آورده است. در خصوص نام خلیج فارس تا کنون کتب و مقالات متعددی به زبانهای گوناگون به چاپ رسیده است که حاکی از اهمیت این منطقه است. در این مقاله به نامهای جغرافیایی خلیج فارس از دوران گذشته تا کنون، سابقه تاریخی خلیج فارس، وجه تسمیه خلیج فارس، سابقه جعل نام خلیج فارس، حذف عبارت خلیج عربی از اطلس اینترنتی نشنال جئو گرافیک به همراه نتایج و راهکارهایی در این زمینه ارائه شده است. امید است خلیج فارس ایران، همیشه و پیوسته خلیج فارس باقی بماند.

کلید واژه ها:

خلیج فارس، خلیج پارس، خلیج عربی، بحر پارس، نامهای جغرافیایی.

مقدمه :

خلیج فارس نامی است به جای مانده از کهن ترین منابع، زیرا که از سده های قبل از میلاد سر بر آورده است، و با پارس و فارس، نام سرزمین ملت ایران، گره خورده است. خلیج فارس دریای کم عمق و نیمه بسته است که در جنوب غربی قاره آسیا و در جنوب ایران قرار دارد. زمین شناسان معتقدند که در حدود ۵۰۰ هزار سال پیش، صورت اولیه خلیج فارس در کنار دشت های جنوبی ایران تشکیل شد و به مرور زمان بر اثر تغییر و تحول در

ساختار درونی و بیرونی زمین، شکل ثابت کنونی خود را یافت. قدمت خلیج فارس به همین نام چندان دیرینه است که عده ای معتقدند : " خلیج فارس گهواره تمدن عالم یا خاستگاه نوع بشر است. " درباره نام خلیج فارس، تاکنون کتب، مجلات و مقالات متعددی از دیدگاههای گوناگون به چاپ رسیده است. اما بیشتر کسانی که در این باره مطلب یا مقاله نوشته اند از بیگانگان بوده اند تا ایرانیان، از آنجایی که بیگانگان نیز پژوهشگران بی نظر و بیطرفی نبوده اند لذا شاید مطلب خود را مغرضانه نوشته اند. ماجرای انتشار تغییر نام خلیج فارس و نام دو جزیره ایرانی، مدتی است که یکی از موضوعات قابل توجه بسیاری از رسانه هاست.

نامهای جغرافیایی خلیج فارس :

قدیمی ترین قومی که مطالعه زمین را به طور جدی آغاز کرد، بابلیان بودند، آنان در آثاری که از ۲۵۰۰ سال پیش بر جای مانده است زمین را صفحه مسطحی فرض کردند، محاط در رودخانه آب شور (خلیج فارس) که آسوریان آن را Narmarratu می نامیدند و این قدیمی ترین نامی است که از خلیج فارس به جای مانده است. در کتیبه ای که از داریوش شاه هخامنشی، در تنگه سوئز یافته اند، در عبارت " درایه تیه هچا پارسا آئی تی " ، یعنی دریایی که از پارس سر می گیرد، نام دریای پارس آمده است. در زمان ساسانیان نیز خلیج فارس را دریای پارس می گفتند.

در کتابهای جغرافیایی لاتین خلیج فارس را Mare Persicum یعنی دریای پارس، نیز آورده اند. بعلاوه کوین توس کورسیوس روفوس، مورخ رومی که در قرن اول میلادی می زیسته، این دریا را Aguarum persico ، یعنی دریای پارس یا آبگیر پارس، خوانده است.

در کتب تاریخی و جغرافیایی دوره اسلامی، تحت عناوینی از قبیل بحر فارس، البحر الفارسی، الخلیج فارس و خلیج فارس از این دریا یاد شده است. تعدادی از جغرافیا نویسان اسلامی با معنایی موسع تمام دریای واقع در جنوب ایران، یعنی بحر عمان و خلیج فارس و حتی اقیانوس هند نیز بحر فارس اطلاق کرده اند. بعبارت دیگر، تمام آبهای جنوب آسیا و جنوب غربی آن دریای فارس فرض شده است.

دبیرخانه سازمان ملل متحد طی شماره AD311/1GEN، مورخ ۵ مارس ۱۹۷۱، در پاسخ به یادداشت ۲۳ فوریه ۱۹۷۱ دولت ایران، اذعان کرد: "عرف جاری در دبیرخانه سازمان ملل متحد بر این است که در اسناد و نقشه های جغرافیایی منطقه آبی بین ایران از سمت شمال و شرق و تعدادی از کشورهای عربی از سمت جنوب و غرب به نام خلیج فارس نامیده شود... و این عمل دبیرخانه سازمان ملل متحد موافق و مطابق با یک عرف قدیمی انتشار اطلسها و فرهنگهای جغرافیایی می باشد."

کورت واسدهایم، دبیر کل سابق سازمان ملل متحد، در کتاب خود به نام کاخ شیشه ای سیاست ضمن بحثی درباره جنگ تحمیلی، اسم واقعی خلیج فارس را به کار برده است.

در دایرة المعارف آمریکا، تحت عنوان Persian Gulf آن را بازویی از اقیانوس هند تعریف کرده، نام قدیمی آن را persicus sinus ذکر می کند. در نقشه جهان و نقشه ایران ضمیمه آن نیز به طور صریح و روشن اسم Persian Gulf قید شده است.

در دایرة المعارف بریتانیکا آن را خلیج عربی می خوانند و سپس در مورد تعریف خلیج فارس فقط سه بار نام ناقص Gulf به کار برده که به نظر می رسد به منظور جلوگیری از تکرار بوده است و در بقیه موارد اسم واقعی خلیج فارس Persian Gulf را بکار گرفته است. قابل توجه است که در چاپ سال ۱۹۷۹ همین دایرة المعارف، تحت عنوان Persian Gulf اشاره شده است که عربها این خلیج را خلیج عربی می نامند. این قبیل تناقض گویی در یک مجموعه به اصطلاح علمی می تواند نمایانگر نیت نفاق انگیز نویسندگان مغرض باشد.

اسناد و نوشته های به جای مانده از مورخان نیز تماماً حاکی از این است که نام خلیج فارس از گذشته های دور تاکنون به طور مداوم همراه با نام کشور ما بوده و منظور از خلیج عربی همواره بحر احمر بوده است.

هرودت مورخ یونانی در کتاب تواریخ می نویسد: "فرات که رودخانه ای عمیق است، دارای جریانی قوی است و از ارمنستان سرچشمه گرفته و به خلیج فارس می ریزد."

اراتوستن در نقشه جهان (۲۲۰ ق.م) از خلیج فارس یا Sinus persicus و دریای سرخ Sinus Arabicus نام برده شده است.

بطلمیوس در قرن دوم ق.م کتابی که مورد توجه اهل تحقیق است در علم جغرافیا نگاشته و در آن کتاب از خلیج فارس، Persicus Espers که درست به معنی خلیج فارس است، نام برده است. تنها برخی از مورخان و جغرافی نویسان قدیم آن را به جای خلیج فارس، دریای فارس نامیده اند.

استرابن جغرافی دان نامی یونانی مکرر در جغرافیای خود نام خلیج فارس را به کار برده است و بخصوص می نویسد که عربها بین خلیج عرب (بحر احمر) و خلیج فارس جای دارند.

در نقشه جهانی پومپونی ملا، جغرافی دان قرن اول میلادی، از خلیج فارس به نام سینوس پرسیکوس نام می برد. در کتاب حدود العالم من المشرق المغرب که از قدیمی ترین کتب جغرافیا به زبان فارسی است نیز آمده است :

" خلیج فارس از حد پارس شروع می شود با پهنای اندک تا به حدود سند می رسد. "

در کتاب احسن التفاهیم فی معرفه الاقالیم، این دریا را بحر فارس نامیده اند.

با مطالعه متون مختلف در باب نام خلیج فارس در دوره پیش از اسلام می توان به طور خلاصه به نتایج زیر رسید :

۱- نام خلیجی که در جنوب ایران است از ۲۵۰۰ سال پیش خلیج فارس یا بحر پارس نام داشته است و خلیج العربی به بحر احمر اطلاق می شده است.

۲- این نامها را نخستین بار یونانیان به این دو دریا، یعنی بر خلیج فارس و بحر احمر، نهاده اند و خلیج فارس و خلیج عرب گفته اند.

۳- جغرافی دانان عرب و مسلمان این دو نام را از یونانیان و خلف ایشان، رومیان، آموخته و آن دو اصطلاح را در آثار خود به کار برده اند، بخصوص که دریای پارس را به اتفاق خلیج فارس یا بحر پارس یاد کرده اند.

۴- نام خلیج فارس در همه زبانهای دنیا از قدیمی ترین ازمینه تاکنون پذیرفته شده و همه ملل جهان این دریای ایرانی را در زبان خود خلیج فارس می خوانند.

۵- بی آنکه همکیشان عرب نژاد ما در تسمیه خلیجی به نام خود محتاج به تغییر نام به خلیج فارس باشند، از ۲۵۰۰ سال پیش خلیجی به نام ایشان که فعلاً بحر احمر نام دارد، در تواریخ و جغرافیای قدیم آمده و در مآخذ

یونانی به خلیج عربی خوانده شده است. هرودت، مورخ معروف یونانی با آنکه دریای پارس و عمان را اریتره یا دریای سرخ می خواند، بحر احمر را به نام خلیج عربی یاد کرده است و این بهترین دلیل است که استعمال نام خلیج عربی برای بحر احمر قدیمی تر از تسمیه خلیج فارس بوده است.

با ظهور اسلام، همه ساله جمعیت کثیری از مسلمانان از سراسر بلاد اسلامی به قصد حج و زیارت مرقد پیامبر به عربستان می رفتند و به طبع در این سفرها تجارت و داد و ستد انجام می گرفت. به طوری که کوسماس، ملاح هلندی، در ۵۳۵م. می نویسد :

" تجاری که مابین خلیج فارس و چین به تجارت اشتغال داشته اند اعراب، ایرانی ها و حبشی ها بوده اند و جزیره سیلان مرکز تلاقی و معاملات ایشان بوده است. "

پروکوپوس که کمی بعد از کوسماس می زیسته، درباره تجارت ایرانیان در خلیج فارس، معابر آنان را یادآور می شود.

جغرافی دانان دوران مختلف اسلامی نیز بدون استثنا در کتابهای خویش خلیج فارس، خلیج عجم، دریای فارس و یا بحر فارس را به کار برده اند، و اغلب در منطقه مورد بحث خود حد دریای عمان امروز را نیز جزء محدوده خلیج فارس قرار داده و گاهی هم فراتر رفته اند.

سابقه تاریخی خلیج فارس :

مدارک بی چون و چرای تاریخی از منابع یونانی و رومی گرفته ، تا منابع پر شمار دوران بعد از اسلام، به عربی و فارسی، به روشنی حکایت از آن دارند که دست کم از دوران هخامنشیان به بعد در نوشته های یونانی و کتیبه های موجود در ایران همیشه این پهنای گسترده و مهم استراتژیکی بنام خلیج فارس یا پارس، و یا دریای پارس خوانده شده است و بصورت سینوس پرسیکو در آثار استرابون و بطلمیوس ثبت شده است. همین نام در نقشه جهان هنریکوس مارتلوس در سال ۱۴۹۲ میلادی نیز بکار رفته است.

قدمت خلیج فارس با همین نام، چندان دیرینه است که عده ای معتقدند ؛ خلیج فارس گهواره تمدن عالم یا مبدأ پیرائی نوع بشر است. ساکنان باستانی این منطقه نخستین انسانهایی بودند که روش دریانوردی را آموخته و کشتی اختراع کرده و خاور و باختر را به یکدیگر پیوند داده اند.

دریانوردی ایرانیان در خلیج فارس قریب به ۵۰۰ سال پیش از میلاد مسیح و در دوران سلطنت داریوش اول آغاز شد. داریوش نخستین ناوگان دریایی جهان را بوجود آورد کشتیهای او طول رودخانه سند را تا سواحل اقیانوس هند، دریای عمان و خلیج فارس را پیمودند، سپس شبه جزیره عربستان را دور زدند و تا انتهای دریایی سرخ (بحر احمر کنونی) رسیدند، او برای نخستین بار در محل کنونی کانال سوئز فرمان کندن ترعه ای را داد و کشتی هایش از طریق همین ترعه به دریای مدیترانه راه یافتند.

در کتیبه ای که در محل این کانال بدست آمده نوشته شده من پارسی هستم از پارس مصر را گشودم، من فرمان کندن این ترعه را داده ام، از رودی که از مصر روان است به دریایی که از پارس آید پس این جوی کنده شد چنان که فرمان داده ام و ناوها آیند و مصر از این آبراه به پارس چنان که خواست من بود.

داریوش در این کتیبه، از خلیج فارس بنام دریایی که از پارس می آید نام برده است و این نخستین مدرک تاریخی است که درباره خلیج فارس موجود است.

اولین بار یونانی ها بودند که این خلیج را پرسیکوس سینوس یا سینوس پرسیکوس که همان خلیج فارس است نامیده اند. از آنجا که این نام برای اولین بار در منابع درست تاریخی که غیر ایرانیان نوشته اند آمده است هیچ گونه شائبه نژادی در وضع آن وجود ندارد. چنان که یونانیان بودند که نخستین بار، سرزمین ایران را نیز پارسه و پرسپولیس یعنی شهر یا کشور پارسیان نامیدند. استرابن جغرافیدان قرن اول میلادی نیز به کرات در کتاب خود از خلیج فارس نام برده است. وی محل سکونت اعراب را بین دریای سرخ و خلیج فارس عنوان می کند. همچنین فلاویوس آریانوس مورخ دیگر یونانی در کتاب تاریخ سفرهای جنگی اسکندر از این خلیج به نام پرسیکون کیت که چیزی جز خلیج فارس نیست، نام می برد.

البته جستجو در سفرنامه ها یا کتابهای تاریخی پر حجم سندهای خدشه ناپذیری که خلیج فارس را خلیج فارس گفته اند می افزاید. این منطقه آبی همواره برای ایرانیان که صاحب حکومت مقتدر بوده اند و امپراطوری آنها در قرنهای متوالی بسیار گسترده بود هم از نظر اقتصادی و هم از نظر نظامی اهمیت خارق العاده ای داشت. آنها از این طریق می توانستند با کشتی های خود به دریای بزرگ دسترسی پیدا کنند و به هدفهای اقتصادی و نظامی دست یابند.

آثار عرب زبان نیز بهترین و غنی ترین منابعی هستند که برای شناسایی و توجیه کیفیت تسمیه این دریا می تواند در این بررسی مورد استفاده قرار گیرد. در این منابع و آثار از دریای فارس و چگونگی آن بیش از آثار فرهنگی موجود در هر زبان دیگری گفت و گو شده است. تمام کسانی که نسبت به متون دوره اسلامی حداقل شناختی داشته باشند با نام مسعود ابن بطوطه، حمد الله مستوفی، یاقوت حموی، حمزه اصفهانی، ناصر خسرو قبادیانی، ابوریحان بیرونی، ابن بلخی و دیگرانی که اکثر آنان کتابهای خود را به زبان عربی نیز نوشته اند آشنا هستند، گذشته از متقدمان نام برده می توان از نویسندگان عرب متأخر نیز نام برد که در آثار خود از نام خلیج فارس بدون کم و کاست یاد کرده اند.

درباره نام خلیج فارس تا اوایل دهه ۱۹۶۰ میلادی هیچگونه بحث و جدلی در میان نبوده و در تمام منابع اروپایی و آسیایی و امریکایی و دایره المعارف ها و نقشه های جغرافیایی این کشورها نام خلیج فارس در تمام زبانها به همین نام ذکر شده است.

وجه تسمیه خلیج فارس

جغرافی دانان در نام گذاری سرزمین ها و دریاها اصولی را رعایت کرده اند، به این معنا که نام طوایف و نژادهای هر منطقه به سرزمین آنها اطلاق شده است، و نام بیشتر رودها از رنگ آبها، و اسم اغلب کوهها در شباهت آنان به اجسام دیگر گرفته شده است. در نامگذاری دریاها از اصل محکمتری پیروی شده و تقریباً دریاها همیشه به نام کشور و سرزمینی که مجاور آن قرار دارد موسوم شده اند. اقیانوس هند و خلیج مکزیک و دریای چین نمونه هایی از این نوع تسمیه هستند. پارسیان باستان، یعنی ساکنان اصلی جنوب جمهوری اسلامی

ایران، قبل از سایر اقوام آسیا با غرب رابطه پیدا کردند و به اعتبار آنان، یونانیان برای اولین بار دریای جنوب جمهوری اسلامی ایران را خلیج فارس نامیدند. به این ترتیب، در این نامگذاری عنصر ملی یا نژادی و عامل ایرانی یا عربی دخالتی نداشته است، بلکه بیان واقعیتی بوده که از زبان و به وسیله متخصصان فن و دانشمندان آن زمان عنوان و در تمام ادوار گذشته پذیرفته شد. عثمانیان در زمان اقتدار خود با تعصب خاص خویش خلیج فارس را "بصره کورفی" ، یعنی خلیج بصره، خواندند، اما چون به تصنعی بودن این نام معتقد بودند نام خلیج فارس را نیز در تمام نوشته های خود در مقابل آن همراه آوردند.

موقعیت جغرافیایی خلیج فارس به صورت پیشرفتگی آبهای اقیانوس مجاور در قسمتی از فلات ایران به گونه ای است که کشور جمهوری اسلامی ایران طولانی ترین ساحل آن را با ۸۰۵ کیلومتر داراست. بنابراین حتی اگر بر فرض، این دریا تا به حال نامی در تاریخ نمی داشت و متخصصان فن و جغرافی دانان بر آن می بودند که این دریا را به نامی موسوم کنند، بدون تردید اسمی مناسب تر از خلیج فارس نمی یافتند؛ زیرا جمهوری اسلامی ایران بزرگترین کشور مجاور بوده و علاوه بر داشتن طولانی ترین ساحل دارای جمعیتی بالغ بر ۷۰ میلیون نفر می باشد که از مجموع جمعیت کشورهای حاشیه جنوب خلیج فارس به مراتب بیشتر است. ضمن آنکه تعداد زیادی از ایرانیان مهاجرت کرده نیز از ازمه بسیار دور در کلیه امارات و شیخ نشین های کرانه جنوبی خلیج فارس رحل اقامت افکنده و به عنوان اقلیتی بزرگ زبان فارسی و مذهب شیعه و رسوم ایرانی را در آنجاها دایر و رایج ساخته اند.

در همین مورد قدری قلعجی، نویسنده برجسته و متفکر عرب، تحت عنوان ملاقات صلح در مهد اسلام چنین می نویسد :

" ایران دولتی است دوست و مردم ایران ملتی است برادر، تاریخ آن با تاریخ عرب در هم آمیخته و فرهنگ آن با فرهنگ ما برای دوره درازی از تاریخ مخلوط گشته است... و اختلافات ما با آن درباره عربیت این خلیج بیش از اختلاف ما درباره عربیت ابن المقفع، ابن برزو، ابی نواس، ابن قتیبه، ابن سینا، سیبویه، خوارزمی، اصفهانی،

طبری، همدانی، رازی، موصلی، بلخی، بیرونی، غزالی، شهرستانی، گرگانی، طغرایی، کاشانی، تبریزی و شیرازی که همه از شاخه ایرانی پدید آمدند و در محیط اسلامی رشد و نمو یافتند، نیست. "

چنانچه به نوشته ها یا گفته های مقامات و رهبران سیاسی جهان نظر بیفکنیم، ملاحظه خواهیم کرد حتی آنان که تأمین اهداف نفاق افکنانه خود را در استفاده از اسم مجعول یا ناقص برای این دریا جستجو می کنند، ناخودآگاه به اسم واقعی خلیج فارس اشاره کرده اند که برخی از نمونه های آن در زیر ذکر می شود.

طه الهاشمی، رییس اسبق ستاد ارتش عراق، در کتاب خود بنام جغرافی العراق، از خلیج فارس به نام واقعی آن اسم برده است.

ویلیام راجرز، وزیر امور خارجه اسبق امریکا، در گزارش مورخ ۱۹۷۱/۳/۲۶ خود در مورد سیاست خارجی امریکا از اسم واقعی خلیج فارس استفاده کرده، چنین می نویسد :

" میزان سرمایه گذاری خصوصی امریکا در نفت شبه جزیره عربستان و سواحل خلیج فارس از یک میلیارد و نیم دلار تجاوز می کند.

برژینسکی، مشاور امنیتی کارتر، که می توان گفت دشمنی دیرینه ای با ملت مسلمان ایران داشته، همواره خواهان اعمال سیاستهای خشونت آمیزی در خصوص کشور ماست نیز در کتاب خود بنام Game Plane، از اسم واقعی خلیج فارس استفاده کرده است.

لردلانس دان، وزیر خارجه انگلستان، در ۵ مه ۱۹۰۳ در مجلس اعیان آن کشور ضمن اظهاراتی به اسم واقعی خلیج فارس اشاره می کند :

" بدون هیچگونه تردید می گویم به وجود آوردن یک پایگاه دریایی با یک بندر نظامی در خلیج فارس به وسیله قدرت دیگری از نظر من خطری بزرگ برای منافع بریتانیاست و اگر چنین وضعی پیش آید با تمام قوا و امکاناتی که داریم با آن مقابله خواهیم نمود. "

لرد کرزن، وزیر خارجه وقت انگلستان، به سال ۱۸۹۲، در جلد دوم کتاب معروف خود به نام ایران در صفحه ۴۶۴ از خلیج فارس با اسم صحیح و واقعی آن یاد کرده، می نویسد :

"اگر بگوییم که اموال و دارایی صدها هزار تن در خلیج فارس به وسیله بریتانیا حمایت شده، گزاف نگفته ایم."

همچنین در صفحه ۴۶۵ متذکر می شود :

"من واگذاری یک بندر را در خلیج فارس به روسیه به وسیله هر قدرتی که باشد به مثل دشنام به انگلستان تلقی کرده و..."

هم اوست که در نوامبر ۱۹۰۳ ضمن دیدار از شیخ نشین های کرانه جنوبی خلیج فارس در اجتماع کلیه روسا و شیوخ کرانه های متصالح، در نطق مهمی در مورد "اهمیت خلیج فارس برای انگلستان" نام مجعول "خلیج" را در تلاشی برای نفی حقوق و مزایای تاریخی ایران در این منطقه به کار می برد.

البته بسیاری از رهبران سیاسی جهان در نوشته های خود به این دریا با اسم واقعی خلیج فارس اشاره کرده اند.

سابقه جعل نام خلیج فارس :

درباره نام خلیج فارس تا اوایل دهه ۱۹۶۰ میلادی هیچگونه بحث و جدلی در میان نبوده و در تمام منابع اروپایی و آسیایی و آمریکایی و دایره المعارف ها و نقشه های جهانی این کشورها نام خلیج فارس در تمام زبانها به همین نام ذکر شده است. اصطلاح "خلیج عربی" برای نخستین بار از طرف یکی از نمایندگان سیاسی انگلیس در خلیج فارس بنام "سر چارلز بلگریو" عنوان شده و در واقع او بوده که به قصد تفرقه بین ایران و کشورهای عرب این تخم لق را در دهان اعراب شکسته است. سر چارلز بلگریو که بیش از ۳۰ سال نماینده سیاسی و کارگزار دولت انگلیس در خلیج فارس بوده است، بعد از مراجعت به انگلستان در سال ۱۹۶۶ کتابی درباره سواحل جنوبی خلیج فارس منتشر کرد و در آن برای اولین بار نوشت که "عربها ترجیح می دهند خلیج فارس را خلیج عربی بنامند." این نماینده قطعاً قبل از انتشار کتاب و مراجعت به انگلستان در تماس با مقامات امارات جنوبی خلیج فارس این فکر را در آنها القا کرده است و تصادفی نیست که بلافاصله پس از انتشار کتاب سر چارلز بلگریو که نام قبلی سواحل جنوبی خلیج فارس یعنی "ساحل دزدان" را بر روی کتاب خود نهاده اصطلاح "الخلیج العربی" در مطبوعات کشورهای عربی رواج پیدا کند و در مکاتبات رسمی به زبان انگلیسی

نیز اصطلاح "آراییان گلف" جایگزین اصطلاح معمول و رایج قدیمی "پرشین گولف" می شود. دولت ایران در همان زمان در برابر این نام مجعول عکس العمل نشان داد و گمرک و پست ایران از قبول محموله هایی که به جای خلیج فارس نام خلیج عربی بر روی آن نوشته شده بود، خودداری کرد. ایران همچنین در مجامع و کنفرانس های بین المللی نیز در صورت به کار بردن این اصطلاح ساختگی از سوی نمایندگان کشورهای عرب عکس العمل نشان می داد. در این زمان بعضی از کشورهای عربی حتی اعتبار هنگفتی از محل درآمدهای کلان نفتی خود در اختیار بعضی از ماموران سیاسی در خارج می گذاردند تا با تطمیع مطبوعات خارجی نام مجعول خلیج عربی را به جای خلیج فارس رواج دهند. در نیمه نخست بهمن ماه سال ۱۳۷۰ شمسی سرویراستار سازمان ملل متحد با اشاره به اعتراض های پیاپی نمایندگان ایران در سازمان به استفاده از نام ساختگی خلیج عربی در اسناد این سازمان از کارکنان سازمان ملل خواسته تا اعتراض دولت ایران را همیشه در نظر داشته باشند. کار به جایی رسید که در ۱۱ شهریور ماه سال ۱۳۷۱ هنگامی که حیدر ابوبکر العطاس نخست وزیر جمهوری یمن در اجلاس سران جنبش عدم تعهد که در جاکارتا پایتخت اندونزی برگزار می شد، از نام ساختگی خلیج عربی استفاده کرد، با اعتراض شدید نمایندگان ایرانی رو به رو شد. او سرانجام از نمایندگان ایران عذرخواهی کرد. و این عمل را غیر عمد خواند. همچنین در سال ۱۳۳۷ در روز ۱۳ مرداد دولت ایران به رژیم عراق "عبدالقاسم" مبنی بر تغییر دادن نام خلیج فارس به خلیج عربی اعتراض کرد.

حذف عبارت "خلیج عربی" از اطلس اینترنتی نشنال جئو گرافیک

مؤسسه امریکایی نشنال جئو گرافیک که از معتبرترین مراکز جغرافیایی جهان به شمار می رود در نسخه اینترنتی اطلس جهان خود عبارت "خلیج عربی" را که در تازه ترین نسخه چاپی این اطلس در داخل پرانتز در مقابل نام خلیج فارس گنجانده بود حذف کرده و به جای آن در مقابل نام خلیج فارس نوشته است: "نامی که بیش از هر چیز برای این خلیج رایج بوده و در طول تاریخ به کار رفته، خلیج فارس است، هر چند برخی نیز آن را خلیج عربی می نامند."

این مؤسسه علاوه بر حذف عبارت "خلیج عربی" توضیحی را که پیشتر در مقابل نام جزایر ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک قرار داده و آنها را جزایر "اشغال شده توسط ایران و مورد ادعای امارات" خوانده بود نیز حذف کرده است.

"تغییر دیگری که مؤسسه نشنال جئو گرافیک بر نقشه خلیج فارس خود اعلام کرده، حذف عبارتهای "قیس" و "شیخ شعیب" به عنوان نامهای عربی جزیره های کیش و لاوان است.

همچنین جستجو به دنبال عبارت Arabian Gulf (خلیج عربی) در موتور جستجوگر سایت نشنال جئو گرافیک پیامی به این مضمون به همراه دارد: "مکانی که به دنبال آن هستید، یافته نشد، املاي واژه مورد نظر خود را تصحیح کنید."

مؤسسه نشنال جئو گرافیک به مناسبت این تغییرات با انتشار بیانیه ای اعلام کرده است که این تغییرات در پی مشورت با مراجع دولتی، دانشگاهی و برخی سازمانها و افراد صورت گرفته است.

این تغییرات در اطلس نشنال جئو گرافیک پس از آن رخ داد که حمید رضا آصفی، سخنگوی وزارت امور خارجه ایران اعلام کرد رییس مؤسسه نشنال جئو گرافیک طی نامه ای به عذر خواهی پرداخته و اعلام آمادگی کرده است که "اشتباه" این مؤسسه را در مورد نام خلیج فارس جبران کند.

نامی که در مدارک بین المللی و اسناد سازمان ملل متحد برای این خلیج به کار رفته خلیج فارس است و مسئولان مؤسسه نشنال جئو گرافیک از همان آغاز در مورد علت بکار بردن عبارت واژه "خلیج عربی" در داخل پرانتز برای این خلیج گفته بودند که از نظر آنها نام این خلیج، خلیج فارس است و استفاده از عبارت "خلیج عربی" تنها به این معنی است که این نام نیز در برخی کشورها برای این خلیج بکار می رود و می توان آن را نام دوم این خلیج به شمار آورد.

با این حال، دولت ایران به استفاده از عبارت "خلیج عربی" در این اطلس به شدت اعتراض کرده و حتی انتشار نشریات مؤسسه نشنال جئو گرافیک را در ایران و ورود خبرنگاران این نشریات به کشور را ممنوع کرده است.

مردم ایران نیز چه در داخل و چه در خارج از این کشور با شیوه های گوناگون به کاربرد عبارت "خلیج عربی" اعتراض کرده و از جمله چشمگیرترین اقدامات از این دست، راه انداختن صفحاتی در شبکه اینترنت به زبانهای انگلیسی و عربی و پیوند دادن آن به موتورهای جستجوگر اینترنتی است، به گونه ای که اگر کسی از طریق این موتورهای جستجوگر به دنبال واژه "خلیج عربی" بگردد، نخستین نتیجه ای که از این جستجو دریافت می کند پیامی با این مضمون است که "چنین خلیجی وجود ندارد، به دنبال خلیج فارس بگردید."

کاربرد عبارت "خلیج عربی" در واقع با بروز جنبش ناسیونالیستی در جهان عرب به رهبری جمال عبدالناصر، رهبر مصر در سالهای دهه پنجاه و شصت میلادی آغاز شد که در واقع نشانه ای بود از اعتراض ملی گرایان عرب به حکومت وقت ایران به عنوان متحد نزدیک امریکا و دولتهای غربی در خاور میانه.

کاربرد این عبارت چه پیش و چه پس از روی کار آمدن حکومت جمهوری اسلامی در ایران به شیوه های مختلف مورد اعتراض دولتهای حاکم بر این کشور بوده که در مواردی عقب نشینی هایی نیز به همراه داشته است.

یکی از موارد این عقب نشینی ها به فیلم کوتاه پویانمایی ای مربوط می شود که چندی پیش در نسخه سایت اینترنتی شبکه تلویزیونی الجزیره منتشر شد و در آن حساسیت ایران به نام خلیج فارس به شیوه ای طنز گونه مورد انتقاد قرار گرفت.

در پی اعتراض مدیر عامل خبرگزاری جمهوری اسلامی به این فیلم، مسئولان الجزیره اقدام به حذف آن از سایت خود کردند.

نتیجه گیری و راهکارها :

نام خلیج فارس در همه زبانهای دنیا از دیر زمان تاکنون پذیرفته شده و همه ملل جهان این دریای ایرانی را به زبان خود خلیج فارس می خوانند، و بدون آنکه همکیشان عرب نژاد، در وجه تسمیه خلیجی به نام خود محتاج به تغییر نام خلیج فارس باشند از ۲۵۰۰ سال پیش خلیجی به نام ایشان که در حال حاضر بحر احمر نام دارد در

تواریخ و جغرافیای قدیم آمده است و استعمال نام خلیج عربی برای دریای سرخ قدیمی تر از تسمیه خلیج فارس بوده است.

خلیج فارس در آینده نقش بیشتری در تامین انرژی جهان به عهده خواهد داشت و وابستگی کشورهای صنعتی غرب به نفت این منطقه افزایش خواهد یافت.

مشاهده درج نامهای جعلی بجای خلیج فارس، نشأت گرفته از سیاستهای خصمانه شبکه های فرهنگی غرب است که سعی در شکاف یا اختلاف افکنی بین کشورهای خاور میانه و حوزه خلیج فارس را دارد. چون این منطقه از نظر حوزه جغرافیایی و ژئوپلیتیکی یک منطقه واحد و همگراست. پدیده تحریف واقعیتهای تاریخ ایران، تغییر نامهای جغرافیایی کهن ایرانی چنان که گفته شد به عنوان یک سیاست خزننده از سوی قدرتهای جهانی و کشورهای منطقه همسو با آنها طی چند دهه اخیر و در پی فروپاشی شوروی سابق در دستور کار قرار گرفته است و هدف آن ایجاد جریان های جدا طلبانه ای است که در هر بخش به گونه ای رخ داده است.

لذا مشخص و بدیهی است که جمهوری اسلامی ایران خواستار هیچگونه تغییری در نامها و نقشه های بین المللی دنیا نیست، چون اگر نام خلیج فارس مالکیت ایران را به این منطقه تداعی می کند پس نام دریای عمان نیز باید به نام دریای ایران تغییر یابد زیرا ساحل شمالی این دریا تماماً به ایران تعلق دارد و عنوان دریای عمان نشان دهنده مالکیت عمان بر این دریاست. نام اقیانوس هند نیز باید به اقیانوس افریقا، آسیا، اقیانوسیه تغییر یابد چرا که هند تنها بخش اندکی از سواحل این اقیانوس را اشغال کرده است.

پیشنهاد دیگر از اساتید و محققین در زمینه سوابق نامگذاری خلیج فارس و حاکمیت ایران به خلیج فارس را هر چه بیشتر معرفی نمایند و قدمت طولانی نام خلیج فارس را که همیشه مطرح بوده را باید به جوانان کشورمان معرفی کنیم و از طریق رسانه های گروهی، تکنولوژی اطلاعات و اینترنت توطئه دشمنان ایران اسلامی را نقش بر آب نماییم.

- اتحاد منطقه ای پایدار در خلیج فارس بر مبنای نقش ژئوپلیتیکی تنگه هرمز به ابتکار کشورهای منطقه خلیج فارس و به دور از دخالت قدرتهای جهانی پایه ریزی شود.

- از آنجاییکه تفرق کشورهای منطقه باعث حضور و دخالت قدرتهای جهانی در منطقه خلیج فارس شده است. اما اتحاد و ترکیب قدرتهای ایدئولوژیکی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و تکنولوژیکی منطقه به ظهور قدرت جدیدی در قلب جهان اسلام و بخش مرکزی ریملند و در حساسترین منطقه جهان منجر خواهد شد که خواهد توانست بدون اتکای به قدرتهای جهانی، هسته اولیه شکل گیری قدرت جهانی مسلمانان را فراهم آورد.

بطور کلی امریکا در خلیج فارس اهداف زیر را دنبال می کند :

- جلوگیری از گسترش اسلام.
- دسترسی به منابع نفتی منطقه خلیج فارس و تامین نفت غرب.
- حفظ منابع کشورهای طرفدار امریکا در منطقه خلیج فارس.
- تضمین امنیت سرمایه گذاری شرکتهای چند ملیتی در منطقه خلیج فارس.
- حفظ همکاریها و همبستگی های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی در بین کشورهای خاورمیانه و امریکا.
- جلوگیری از گسترش انقلاب اسلامی ایران به کشورهای حوزه خلیج فارس.
- زیر نظر داشتن ایران، عربستان، روسیه و کشورهای اروپایی.

منابع و مآخذ :

- ۱- اسدی، بیژن (۱۳۷۸)، خلیج فارس از دیدگاه آمار و ارقام، مجموعه مقالات سمینار خلیج فارس.
- ۲- بختیاری اصل، فریبرز، (۱۳۶۹)، خلیج همیشه فارس، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه.
- ۳- حافظ نیا، محمد رضا، (۱۳۷۵)، خلیج فارس و نقش استراتژیک تنگه هرمز، انتشارات سمت.
- ۴- سحاب، عباس، (۱۳۶۹)، خلیج فارس در نقشه های کهن، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه.
- ۵- شیخ الاسلامی، جواد، (۱۳۶۹)، موضوع حاکمیت در خلیج فارس، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه.

- ۶- عجم، محمد، (۱۳۸۳)، خلیج فارس نامی کهن تر از تاریخ.
- ۷- فروتن، مصطفی، (۱۳۶۹)، مسئله بیطرفی در جنگ خلیج فارس از دیدگاه حقوق بین الملل عمومی، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه.
- ۸- فتح الهی، جعفر، (۱۳۶۹)، سوابق تاریخی و وجه تسمیه خلیج فارس.
- ۹- کارجر، ابوزر، (۱۳۸۴)، نام خلیج فارس پیوند هویت دینی و ملی ایران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۱۰- مجتهد زاده، پیروز، (۱۳۸۱)، مجله اطلاعات سیاسی و اقتصادی، موسسه اطلاعات.
- ۱۱- مشکور، محمد جواد، (۱۳۸۳)، نقشه های تاریخی خلیج فارس، معاونت پژوهشی بنیاد ایران شناسی.
- ۱۲- موسوی، سید حسن و عزت الله نودری، (۱۳۶۹)، جغرافیای تاریخی خلیج فارس، دفتر مطالعات سیاسی و بین المللی وزارت امور خارجه.

- 13- www.zeebad.persianblog.com
- 14- www.pendar.net/main1.asp.ir
- 15- www.fa.wikipedia.org/wiki
- 16- www.weblog.persianguilffesival.com
- 17- www.khaliie.farsblogfa.com
- 18- www.behshahr.blogfa.com
- 19- www.fa.wikipcdia.org
- 20- www.bbc.co.ak/persian/iran/story/